

แผนเผชิญเหตุ โรคแอนแทรกซ์

(ANTHRAX)

ส่วนสุขภาพสัตว์

สำนักงานปศุสัตว์เขต 6

Khaosod - ข่าวสด

9h · 🌐

มุกดาหาร มีน "ไม่พบสปอร์" "โรคแอนแทรกซ์" ในวงฆ่าแหละแรก แต่ค้นเจอเชื้อจากวง 2 อี้งฆ่า พบเชื้อในอุปกรณ์นี้ที่บ้านคนตาย เร่งหาต้นตอเนื้อวัว

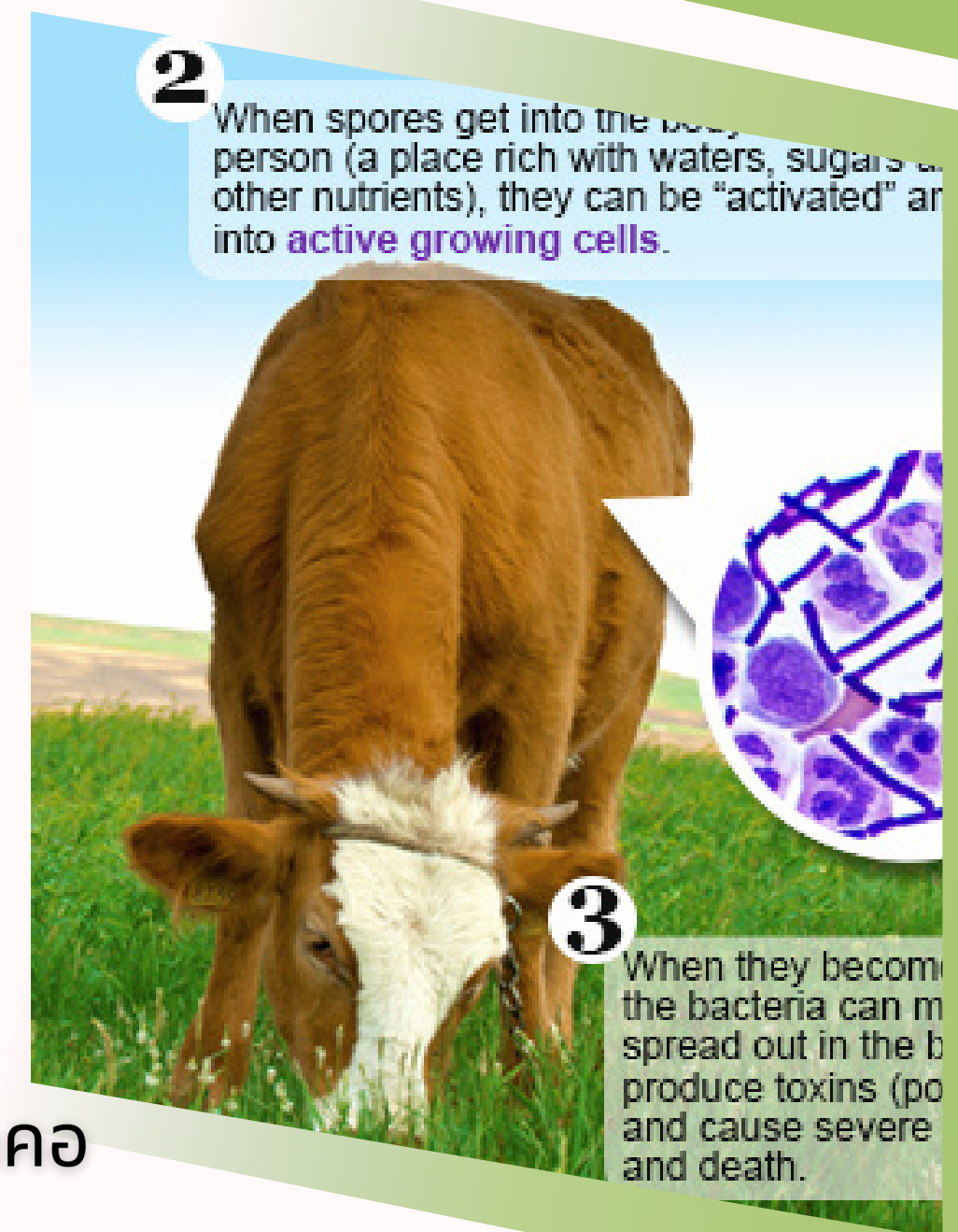

KHAOSOD

เจอเชื้อจากวง 2
เร่งหาต้นตอเนื้อวัว

นิยามตามอาการของโรคแอนแทรกซ์

- > สัตว์ตายเฉียบพลัน จะตายกะทันหันภายใน 1-2 ชั่วโมง โดยไม่แสดงอาการ
- > มีเลือดไหลไม่หยุดจากปาก จมูก ทวารหนัก หรืออวัยวะเพศ
- > เลือดที่ออกมีลักษณะสีดำคล้ำ ไม่แข็งตัว กลิ่นเหม็นคาวจัด
- > ซากสัตว์จะเน่าและเน่าอืดอย่างรวดเร็ว
- > แบบไม่รุนแรงหรือบวมน้ำใต้ผิวหนัง ส่วนใหญ่มักเกิดบริเวณส่วนล่างของลำคอ ช่วงอกและไหล่ อาจหายป่วยได้

นิยามตามอาการ ของโรคแอนแทรกซ์

สัตว์เคี้ยวเอื้อง

ตายเฉียบพลันโดยไม่แสดงอาการชัดเจน แต่เลือดไหลจากปากจมูกและทวาร สีคล้ำและซากไม่แข็งตัวและอืดอย่างรวดเร็ว

สุกร สุนัข

มักแสดงอาการแบบไม่รุนแรงซึ่งอาจหายป่วยได้

คน

มีระยะฟักตัวของโรคประมาณ 12 ชั่วโมงถึง 7 วัน ขึ้นอยู่กับวิธีการติดต่อของโรค อาการของโรค

1. อาการทางผิวหนัง : แผลหลุมเนื้อตายที่ผิวหนัง (มือ แขน ขา ลำคอ ใบหน้า)

2. อาการทางระบบทางเดินอาหาร : ท้องเสีย อาเจียน ถ่ายเหลวเป็นเลือด

3. อาการทางระบบทางเดินหายใจ : ไข้ ไอ เจ็บหน้าอก หายใจลำบาก

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

- ห้ามผ่าซากหรือชำแหละเนื้อหรือหนังสัตว์ที่ตายหรือเคลื่อนย้ายซาก
- ระวังไม่ให้สัตว์อื่น เช่น สุนัข แมวไปกัดกินซากสัตว์
- สวมชุด PPE และเตรียมอุปกรณ์ยาฆ่าเชื้อก่อนเก็บตัวอย่าง
- การเก็บตัวอย่าง
 - ซาก : **สวอบหรือเก็บเลือดที่ไหลจากปาก จมูก ทวาร**
 - สัตว์ป่วยมีชีวิต: **เจาะเก็บเลือดใส่หลอดเพื่อย้อมสี gram stain** และตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์
 - เชื้อจะเป็นแท่งขนาดใหญ่ ปลายตัดต่อกันและมีแคปซูลหรือ PCR
- การบรรจุและส่งตัวอย่าง
 - ใส่ถุงพลาสติก 2 ชั้น มัดให้สนิท แช่ถุงด้านนอกด้วย 0.5% โซเดียมไฮโปคลอไรต์ ก่อนขนส่ง
 - เขียนที่ภาชนะบรรจุและถุง ระบุ **"สงสัยแอนแทรกซ์"** เพื่อให้เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการระวัง

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

แนวทางการเก็บตัวอย่างดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมในบริเวณที่มีการฆ่าเชื้อสัตว์สงสัยติดเชื้อโรคแอนแทรกซ์

1. การเตรียมความพร้อมและอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (Personal Protective Equipment: PPE)

- ในพื้นที่เสี่ยงต่ำ เตรียมถุงมือชนิดใช้แล้วทิ้ง
- ในพื้นที่เสี่ยงสูง
 - รองเท้าบูท หรือถุงหุ้มรองเท้า
 - ชุดคลุมแขนยาว หรือเสื้อคลุมกันเปื้อน
 - แว่นตานิรภัย หรือกระบังหน้า
 - หน้ากาก N95 หรือเทียบเท่า

ข้อสำคัญ: หากมีบาดแผลใด ๆ บนร่างกาย ต้องปิดบาดแผลด้วยพลาสติกก่อนดำเนินการเก็บตัวอย่าง

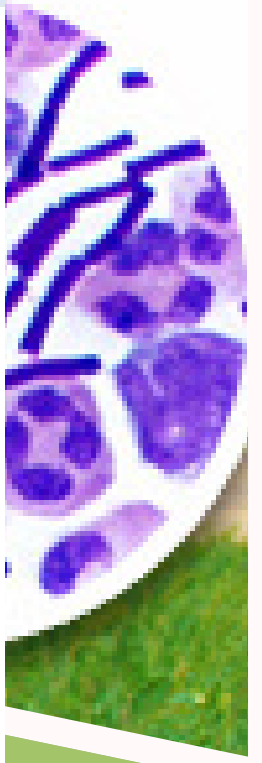
ห้ามมิให้มีการฆ่าเชื้อซากสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคแอนแทรกซ์โดยเด็ดขาด

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

2. การเก็บตัวอย่างดิน

- จุดที่ควรเก็บตัวอย่าง
 - บริเวณโดยรอบพื้นที่ฝังกลบซากสัตว์
 - พื้นที่เลี้ยงสัตว์ หรือบริเวณที่ทำการฆ่าสัตว์ ซึ่งปรากฏร่องรอยการซึมของเลือดหรือของเหลวลงสู่พื้นดิน
- วิธีการเก็บตัวอย่าง:
 - ความลึก ระหว่าง 2 ถึง 5 เซนติเมตรใต้ผิวดิน
 - ปริมาณ ประมาณ 100 ถึง 200 กรัมต่อจุดเก็บตัวอย่าง
 - จำนวนจุด เก็บตัวอย่างจาก 5 ถึง 10 จุดต่อพื้นที่ เพื่อให้ครอบคลุมบริเวณที่ต้องการตรวจสอบ
- อุปกรณ์:
 - ช้อนตักดิน หรือเกรียงปลอดเชื้อ
 - ถังเก็บตัวอย่างปลอดเชื้อ หรือหลอดเก็บตัวอย่างขนาด 50 มิลลิลิตร ชนิดปลอดเชื้อ

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

2. การเก็บตัวอย่างดิน

ขั้นตอนการปฏิบัติ:

1. สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลให้ครบถ้วนตามระดับความเสี่ยง
2. ใช้อุปกรณ์ที่ปราศจากเชื้อสัมผัส ตักเก็บตัวอย่างดินตามระดับความลึกที่กำหนด
3. หลีกเลี่ยงการรบกวนซากสัตว์โดยตรง
4. บรรจุดินที่เก็บได้ลงในภาชนะปลอดเชื้อ และปิดฝาให้สนิท
5. ทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้แล้ว ด้วยสารละลายโซเดียมไฮโปคลอไรท์ (Sodium hypochlorite) ความเข้มข้น 0.5% ระหว่างการเก็บตัวอย่างในแต่ละจุด

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

3. การเก็บตัวอย่างน้ำ

- จุดที่ควรเก็บตัวอย่าง
 - แหล่งน้ำขัง หรือทางระบายน้ำที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ฆ่าสัตว์ โดยเฉพาะบริเวณที่สังเกตพบการปนเปื้อนของเลือด หรือของเหลวจากสัตว์
- วิธีการเก็บตัวอย่าง:
 - ปริมาณ ประมาณ 100 ถึง 500 มิลลิลิตรต่อจุดเก็บตัวอย่าง
 - วิธีการ ใช้ขวดเก็บตัวอย่างปลอดเชื้อ ตักเก็บน้ำจากระดับใต้ผิวน้ำเล็กน้อย เพื่อหลีกเลี่ยงการเก็บเศษซากที่อาจลอยอยู่บนผิวน้ำ
- อุปกรณ์:
 - ขวดเก็บตัวอย่างปลอดเชื้อ หรือถุงเก็บตัวอย่างชนิด Whirl-pak ปลอดเชื้อ
- ขั้นตอนการปฏิบัติ:
 1. สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลให้ครบถ้วนตามระดับความเสี่ยง
 2. เก็บตัวอย่างน้ำจากระดับความลึกปานกลางของแหล่งน้ำ โดยระมัดระวังมิให้เกิดการกวนตะกอน
 3. ปิดภาชนะบรรจุตัวอย่างทันทีภายหลังการเก็บ
 4. ทำความสะอาดพื้นผิวด้านนอกของภาชนะบรรจุตัวอย่าง ด้วยสารละลายโซเดียมไฮโปคลอไรท์ ความเข้มข้น 0.5%

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

4. การเก็บตัวอย่างสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ (อาทิ หนังสัตว์ ขนสัตว์ เนื้อสัตว์)

- ใช้สําลัก้านปลอดเชื้อ เช็ดพื้นผิวสัมผัสของหนังสัตว์ หรือเนื้อสัตว์ที่ต้องการเก็บตัวอย่าง
- บรรจุสําลัก้านที่เก็บตัวอย่างแล้วลงในหลอดปลอดเชื้อ และดำเนินการติดป้ายระบุข้อมูล รวมถึงการฆ่าเชื้อภายนอกภาชนะบรรจุตัวอย่างเช่นเดียวกับตัวอย่างประเภทอื่น ๆ

5. การติดป้ายระบุข้อมูลและการบันทึก

- ระบุข้อมูลบนตัวอย่างทุกชิ้นให้ชัดเจน ดังนี้:
 - รหัสตัวอย่าง
 - วันและเวลาที่เก็บตัวอย่าง
 - พิกัดทางภูมิศาสตร์ หรือรายละเอียดสถานที่เก็บตัวอย่าง
 - ชื่อผู้เก็บตัวอย่าง
 - ประเภทตัวอย่าง

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

6. การฆ่าเชื้อและการกำจัด

- เช็ดทำความสะอาดพื้นผิวด้านนอกของภาชนะบรรจุตัวอย่าง ด้วยสารละลายโซเดียมไฮโปคลอไรท์ ความเข้มข้น 0.5%
- บรรจุตัวอย่างที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้วในถุงซีปล็อกสองชั้น เพื่อป้องกันการรั่วไหล
- ทิ้งอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่ใช้แล้วลงในถุงขยะติดเชื้อและนำไปกำจัดตามระเบียบปฏิบัติ
- สำหรับอุปกรณ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (เช่น รองเท้าบูท แวนตานิรภัย) ให้แช่ในน้ำยาฆ่าเชื้อ เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ชั่วโมง

การเก็บตัวอย่างและการวินิจฉัยโรคแอนแทรกซ์

7. การเก็บรักษาและการขนส่ง

- การเก็บรักษา หากยังไม่สามารถนำส่งตัวอย่างได้ทันที ให้เก็บรักษาตัวอย่างไว้ในตู้เย็นที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส (4°C)
- การขนส่ง: ดำเนินการบรรจุตัวอย่างแบบ 3 ชั้น ดังนี้:
 - ชั้นแรก ภาชนะบรรจุตัวอย่างที่ปิดสนิท
 - ชั้นที่สอง ถุงพลาสติกปิดผนึก พร้อมวัสดุดูดซับของเหลว
 - ชั้นที่สาม กล่องบรรจุภัณฑ์ภายนอกที่แข็งแรง และมีสัญลักษณ์บ่งชี้ถึงอันตรายทางชีวภาพ (Biohazard Symbol)
- แบนเอกสารบันทึกข้อมูลตัวอย่าง และบันทึกลำดับการส่งมอบตัวอย่าง ไปพร้อมกับการขนส่งตัวอย่าง

ข้อปฏิบัติเมื่อพบสัตว์ที่สงสัยว่าเป็นโรคตามนิยามทางอาการ

1. ห้ามมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในการเลี้ยงสัตว์หรือรักษาสัตว์เข้าออกบริเวณที่เลี้ยงสัตว์
 2. ทำบันทึกสังเกตสัตว์ทั้งฝูงและแยกสัตว์ป่วยออกจากฝูง
 3. เก็บเลือดตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ ในกรณีที่พบสัตว์สงสัยในพื้นที่หมู่บ้านใหม่เท่านั้น
(สวมถุงมือ ผ่าปิดปากและจมูก)
 4. รักษาสัตว์ทั้งฝูงด้วยยาปฏิชีวนะ กลุ่มเพนนิซิลิน ร่วมกับรักษาตามอาการอย่างน้อย 10 วัน
 - Sodium benzylpenicillin (IM) โด๊ส 20,000 units/กก. ทุก 6–8 ชม.
 - Benethamine penicillin (IM) โด๊ส 6,000–12,000 units/กก. ทุก 24–48 ชม.
 - Clamoxyl® 15 mg/กก. ทุก 24–48 ชม.
- ** หากผลยืนยันเป็นโรคอื่น อาจพิจารณาเปลี่ยนแนวทางการรักษา ****
5. ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น ฟอร์มาลีนหรือโซเดียมไฮดรอกไซด์ (โซดาไฟ 5-10%) ราดบริเวณที่สัตว์ตาย/บริเวณที่เลี้ยงสัตว์และอุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์
 6. เพาหรือฝังลึก 2 เมตรกลบด้วยดินไม่น้อยกว่า 0.5 เมตรใช้ปูนขาวฆ่าเชื้อ ให้อยู่ห่างจากแหล่งน้ำอาหาร และแปลงหญ้า

มาตรการควบคุมโรคของกรมปศุสัตว์

1. เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ดำเนินการสอบสวนหาสาเหตุของโรคร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานกระทรวงสาธารณสุขเพื่อค้นหาผู้ป่วย หรือสัตว์ป่วยเพิ่มเติม
2. ดำเนินการควบคุมโรคโดยทำลายซากสัตว์อย่างถูกต้องตามระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการปฏิบัติเมื่อมีโรคระบาดแอนแทรกซ์ หรือสงสัยว่ามีโรคระบาดแอนแทรกซ์ พ.ศ.2536
3. แยกสัตว์ป่วยและทำการรักษาพยาบาลสัตว์ป่วย หรือสัตว์ที่สงสัยว่าได้รับเชื้อ
4. ทำการฉีดวัคซีนให้แก่โค และกระบือ รอบจุดเกิดโรคในรัศมี 5 กิโลเมตร
5. ควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือทำลายสัตว์ในกรณีที่มีการระบาดอย่างรุนแรง
6. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค

*****กรณีที่สงสัยว่าสัตว์ป่วยด้วยโรคแอนแทรกซ์ ห้ามผ่าซาก!!!**

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบคุณค่ะ